

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u plenarnom sazivu, u predmetu broj **U 7/22**, rješavajući zahtjev **Općinskog suda u Sarajevu**, na osnovu člana VI/3.c) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 57. stav (2) tačka b), člana 59. st. (1) i (3) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine – prečišćeni tekst („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine“ broj 94/14), u sastavu:

Mato Tadić, predsjednik

Miodrag Simović, potpredsjednik

Mirsad Ćeman, potpredsjednik

Helen Keller, potpredsjednica

Valerija Galić, sutkinja

Seada Palavrić, sutkinja

Zlatko M. Knežević, sudija

Angelika Nussberger, sutkinja

Ledi Bianku, sudija

na sjednici održanoj 14. jula 2022. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Odlučujući o zahtjevu **Općinskog suda u Sarajevu (sutkinja Sanela Talirević)** za ocjenu ustavnosti čl. 40. stav (3) i 41. stav (2) Zakona o obaveznim osiguranjima u saobraćaju („Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine“ br. 57/20 i 103/21),

utvrđuje se da su čl. 40. stav (3) i 41. stav (2) Zakona o obaveznim osiguranjima u saobraćaju („Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine“ br. 57/20 i 103/21) u skladu sa članom II/4. Ustava Bosne i Hercegovine i članom 14. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda u vezi sa članom II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i članom 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda i članom 1. Protokola broj 12 uz Evropsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda.

Odluku objaviti u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine“, „Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine“, „Službenom glasniku Republike Srpske“ i „Službenom glasniku Brčko distrikta Bosne i Hercegovine“.

OBRAZLOŽENJE

I. Uvod

1. Općinski sud u Sarajevu, sutkinja Sanela Talirević (u daljnjem tekstu: podnosilac zahtjeva), podnio je 3. marta 2022. godine Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) zahtjev za ocjenu ustavnosti člana 40. stav (3) Zakona o obaveznim osiguranjima u saobraćaju („Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine“ br. 57/20 i 103/21, u daljnjem tekstu: Zakon o osiguranju) sa članom II/2. i II/4. Ustava Bosne i Hercegovine, članom 1. Protokola broj 12 uz Evropsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljnjem tekstu: Evropska konvencija), čl. 1. i 2. Zakona o zabrani diskriminacije (u daljnjem tekstu: ZZD) i članom 200. Zakona o obligacionim odnosima (u daljnjem tekstu: ZOO).
2. Podnosilac zahtjeva zbog istih razloga traži ocjenu ustavnosti člana 41. stav (2) Zakona o osiguranju, koji na isti diskriminirajući način propisuje visinu naknade štete, kako bi se spriječilo podnošenje zahtjeva sudova Ustavnom sudu za ocjenu ustavnosti citiranog člana.
3. Podnosilac zahtjeva je podneskom od 17. marta 2022. godine dopunio zahtjev traženom dokumentacijom.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

4. Na osnovu člana 23. Pravila Ustavnog suda, od Predstavničkog doma i Doma naroda Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine i Ureda za saradnju i zastupanje pred Ustavnim sudom (u daljnjem tekstu: Ured) zatraženo je 22. marta 2022. godine da dostave odgovor na zahtjev.
5. Vlada FBiH (u daljnjem tekstu: Vlada), Ured i Zakonodavnoppravna komisija Predstavničkog doma Parlamenta FBiH (u daljnjem tekstu: Komisija) dostavili su odgovore na zahtjev u periodu od 12. do 21. aprila 2022. godine.

III. Zahtjev

a) Navodi iz zahtjeva

6. Podnosilac zahtjeva traži od Ustavnog suda da ispita da li je član 40. stav (3) Zakona o osiguranju u skladu sa članom II/2. i II/4. Ustava BiH i članom 1. Protokola broj 12 uz Evropsku konvenciju, čl. 1. i 2. ZZD i članom 200. ZOO. Prema mišljenju podnosioca zahtjeva, osporenim članom propisuje se različita visina naknade na osnovu godina života oštećenog na dan nastanka štetnog događaja, te je „evidentno da što je oštećeni starije lice, pripada mu manja novčana naknada u odnosu na lice mlađe životne dobi – iako imaju isti procent umanjena opće životne aktivnosti“. Podnosilac zahtjeva smatra da osporena odredba diskriminira drugotužiteljicu u konkretnom postupku po osnovu starosne dobi, jer joj osporena odredba onemogućava da na ravnopravnoj osnovi uživa i ostvaruje isti obim prava u odnosu na oštećene mlađe životne dobi u vrijeme

nastanka štetnog događaja sa istim procentom oštećenja. Navedenim zakonskim rješenjem, prema ocjeni podnosioca zahtjeva, uvodi se sistemska diskriminacija, i to na osnovu starosne dobi.

7. Podnosilac zahtjeva predlaže Ustavnom sudu da sa ocjenom ustavnosti člana 40. stav (3) Zakona o osiguranju utvrdi i neustavnost člana 41. stav (2) istog zakona, prema kojem je visina novčane naknade za nematerijalnu štetu – naruženost – također, različito propisana s obzirom na starosnu dob oštećenog. Dakle, naknada je manja ako je oštećeni starije lice, posebno imajući u vidu da je pred sudom veliki broj predmeta u kojima su tužbe podnesene i za taj vid nematerijalne štete. Podnosilac zahtjeva smatra da bi se istovremenim razmatranjem oba zakonska člana spriječio proces podnošenja zahtjeva Ustavnom sudu od sudova za ocjenu ustavnosti i člana 41. stav (2) Zakona o osiguranju.

8. Podnosilac zahtjeva je naglasio da je nematerijalna šteta institut koji je propisan odredbama ZOO. Način propisivanja visine novčane naknade nematerijalne štete (kako je to određeno osporenim odredbama Zakona o osiguranju) različito, s tendencijom opadanja obaveze ako je oštećeni starije lice, favorizira osiguravajuća društva pri utvrđivanju obima odgovornosti za štetu u odnosu na sve druge štetnike, tj. lica koja su odgovorna za štetu. Za sva ostala lica koja su odgovorna za štetu i dalje pri određivanju visine štete ostaje da se primjenjuje odredba člana 200. ZOO, koja nije diskriminirajuća ni po jednom osnovu.

b) Činjenice predmeta povodom kojeg je podnesen zahtjev

9. Tužitelji su fizička lica koja su u konkretnom slučaju podnijela tužbu protiv „Euroherc osiguranja“ d.d. Sarajevo radi naknade nematerijalne i materijalne štete koju su pretrpjeli u saobraćajnoj nesreći. Tužba je podnesena protiv tuženog osiguravajućeg društva koje je, prema članu 3. stav (1) tačka c) Zakona o osiguranju, odgovorno za štetu. Tuženo osiguravajuće društvo je društvo za osiguranje sa kojim je vlasnik prijevoznog sredstva kojim je prouzrokovana šteta tužiteljima zaključio ugovor o osiguranju od odgovornosti za štetu prouzrokovanu trećim licima (osiguranje od autoodgovornosti).

10. Postavljenim tužbenim zahtjevom drugotužiteljica, između ostalog, zahtijeva naknadu nematerijalne štete za pretrpljene duševne bolove zbog umanjene opće životne aktivnosti od 3,5% u iznosu od 1.750,00 KM. Visina štete je, nakon medicinskog vještačenja, opredijeljena prema Orijentacionim kriterijima za utvrđivanje visine pravične naknade nematerijalne štete (u daljnjem tekstu: Orijentacioni kriteriji), koji su doneseni 27. januara 2016. godine na sjednici Građanskog odjeljenja Vrhovnog suda Federacije BiH. Orijentacioni kriteriji su doneseni radi ujednačavanja sudske prakse u primjeni člana 200. ZOO, odnosno pri odmjeravanju pravične naknade.

11. Podnosilac zahtjeva navodi da je sud do donošenja Zakona o osiguranju u sporovima u kojima je za odluku o tužbenom zahtjevu bio mjerodavan član 200. ZOO pri određivanju visine novčane naknade za sve vidove nematerijalne štete uzimao u obzir sve pretpostavke iz citiranog člana ZOO (okolnosti konkretnog slučaja, jačinu, dužinu bolova i sl.), ali i Orijentacione kriterije.

12. Štetni događaj se desio 22. oktobra 2020. godine, u vrijeme kada je drugotužiteljica imala 24 godine, a tuženo osiguravajuće društvo traži da se na konkretni slučaj visina naknade za pretrpljene duševne bolove, zbog umanjenja opće životne aktivnosti, dosudi u skladu sa članom 40. stav (3) Zakona o osiguranju, kojim se propisuje različita visina naknada na osnovu godina života oštećenog na dan nastanka šetnog događaja. Prema citiranoj odredbi, naknada štete s obzirom na starosnu dob drugotužiteljice propisana je u iznosu do 450, 00 KM za svaki 1% umanjenja životne aktivnosti. U konkretnom slučaju, ukoliko naročite okolnosti to zahtijevaju, drugotužiteljici ne može biti isplaćena viša naknada od propisane, niti, prema spornoj odredbi, može ostvariti visinu naknade kao osoba koja je mlađa od 20 godina sa istim procentom oštećenja u vrijeme šetnog događaja.

c) Odgovor na zahtjev

13. Vlada je u odgovoru na zahtjev istakla da su razlozi za donošenje ovog zakona potreba da se deregulira i liberalizira cijena obaveznog osiguranja od odgovornosti za vozila a radi očuvanja stabilnosti i nesmetanog funkcioniranja sektora osiguranja. Zakonom o osiguranju je propisano šta su to obavezna osiguranja u saobraćaju, što u prethodno važećem zakonu nije bilo jasno utvrđeno, što je posljedično stvorilo pravnu nesigurnost, te je i ta činjenica bila važna za donošenje novog zakona. Dodatni razlog za donošenje ovog zakona je harmonizacija na jedinstvenom tržištu osiguranja u cijeloj Bosni i Hercegovini, kao i usklađivanje predmetne oblasti sa zakonodavstvom i pravnim stečevinama EU. Istaknuto je da se Zakonom o osiguranju na sistemski i sveobuhvatan način uređuju obavezna osiguranja u saobraćaju u Federaciji Bosne i Hercegovine. Pored toga, kako iz odgovora proizlazi, Zakonom o osiguranju definiran je osnov za novčanu naknadu za materijalnu štetu i nematerijalnu štetu, tj. postojanje povrede tjelesnog i psihičkog integriteta ili smrti neke osobe. Jedno od ključnih i važnijih pitanja u ovom zakonu jeste pravo na naknadu nematerijalne štete koje ima oštećeno lice. Naglašeno je da se pravična novčana naknada za nematerijalnu štetu ne dosuđuje zato što novac predstavlja njenu cijenu, već zato što se želi omogućiti oštećenom da putem nje pribavi sebi neko zadovoljstvo i da na taj način, što je moguće potpunije, uspostavi narušenu psihičku i emocionalnu ravnotežu. Zbog svoje neprocjenjivosti u novcu, jasno je da je ovako nešto veoma teško „precizno“ normirati, ali su praksa i doktrina isto tako ukazale da je neophodno pronaći prihvatljiv način kojim bi se poštivali određeni pravni standardi koji bi, pored interesa oštećenog pojedinca, izražavali interese i same društvene zajednice. Osnovni cilj normativnih

rješenja putem Zakona o osiguranju jeste ujednačavanje sveprisutne razlike u novčanim naknadama ove vrste i sprečavanje arbitrarnosti sudova pri dosuđivanju iznosa ovih naknada. U interesu podizanja stepena pravne sigurnosti i ravnopravnosti oštećenih lica, odnosno svih učesnika postupka, ovim zakonom se nastojalo dati najbolje normativno uređenje predmetne oblasti, kao i adekvatna zakonska rješenja. Kriteriji i novčano vrednovanje naknade štete su koncipirani upravo na način da omoguće ravnopravnost i jednakost oštećenih lica prilikom ostvarivanja samog prava na novčanu naknadu uz istovremeno uvažavanje načela individualizacije svakog pojedinog slučaja. Ovakvo zakonsko rješenje u velikoj mjeri prati i uvažava dosadašnje tekovine pravnog sistema uz znatna poboljšanja kojima se izbjegava dosadašnja negativna praksa da se oštećenim licima za identične ili gotovo identične povrede dosuđuju različite novčane naknade.

14. Načelo odštetnog prava u potpunosti dolazi do izražaja, jer su omogućeni uvjeti da za istu povredu lice ostvaruje jednako pravo. U zakonu je, putem kriterija za utvrđivanje prava na odštetu, uvaženo načelo individualizacije odštete tako da u određenim granicama ne ugrozi načelo ravnopravnosti oštećenih lica. Pored toga, kriteriji za utvrđivanje prava na odštetu putem svojih odredaba istovremeno uvode prostor i za prilagođavanje visine iznosa naknade u određenim rasponima na više ili manje, zavisno od osobenosti svakog pojedinog slučaja. Primjenom ovakvog sistema oštećeni će u svakom trenutku jasno i transparentno znati koliki mu iznos odštete pripada i u kojem roku će odšteta biti isplaćena, te je prilikom donošenja ovog zakona namjera bila i značajno smanjiti pritisak na sudove i rješavanje većeg broja odštetnih zahtjeva u vansudskom (mirnom) postupku, nagodbom između osiguratelja i oštećenog lica.

15. Naglašeno je da se pri izradi samog propisa razmatrala i praksa zemalja u okruženju u kojim je na sličan način riješeno to pitanje (npr. Crna Gora - Pravilnik o određivanju procenta trajnog gubitka opšte radne sposobnosti (invaliditeta), odnosno umanjena opće životne aktivnosti fizičkih lica kao posljedice povređivanja u saobraćajnoj nesreći, i Pravilnik o jedinstvenim kriterijumima za utvrđivanje naknade nematerijalne i nekih vidova materijalne štete). Za razliku od mnogih drugih uporednih zakonodavstava poput npr. austrijskog koji oštećenima priznaju gotovo bagatelne iznose naknade kod nematerijalne štete, ovdje se nastojao postići princip pravične novčane naknade. Stavljanje u odnos godina starosti oštećenog sa visinom naknade štete nije imalo cilj da se napravi bilo kakva diskriminacija, nego da se na sveobuhvatan način, uvažavajući niz kriterija, pristupi što preciznijem utvrđivanju visine novčane naknade, gdje se, u konkretnom slučaju, uzela u obzir pretpostavka „trajanja” umanjena opće životne aktivnosti, naročito kod naruženosti, koja predstavlja narušavanje dotadašnjeg vanjskog izgleda ili sklada oštećenikovog tijela ili dijela tijela

i/ili narušavanje neke tjelesne funkcije. Dakle, pretpostavka je da će mlađe osobe duže da žive i da će duže nositi posljedice udesa koje će utjecati na njihove životne aktivnosti.

16. Dalje, u vezi sa navodima iz predmetnog zahtjeva da se zakonom favoriziraju osiguravajuća društva pri obimu odgovornosti za štetu, jer za sva ostala lica koja su odgovorna za štetu i dalje se primjenjuju odredbe člana 200. ZOO pri određivanju obima odgovornosti, a koje nisu diskriminirajuće ni po jednom osnovu. Vlada je podsjetila na činjenicu da obavezno osiguranje od autoodgovornosti ima dominantno učešće u ukupno obračunatoj premiji na tržištu neživotnih osiguranja Federacije Bosne i Hercegovine (oko 60% u 2016. godini, koja je uzeta u obzir pri pripremi ovog zakona u 2017. godini). U vezi s tim, Vlada je dodala da je predmet ovog zakona uređivanje obaveznih osiguranja u saobraćaju koja obuhvataju, u smislu Zakona, osiguranje vlasnika vozila od odgovornosti za štetu prouzrokovanu trećim licima (član 2. stav (1) tačka b) Zakona). Vlada, stoga, smatra da je neosnovana konstatacija podnosioca zahtjeva u vezi sa favoriziranjem osiguravajućih društava, jer za to nema nikakvog pravnog osnova. Uvažavajući opći javni interes i princip utvrđivanja visine pravične novčane naknade nematerijalne štete koji uvažava sve okolnosti pri nastanku štetnog događaja, Vlada je zaključila da osporene odredbe Zakona o osiguranju nisu diskriminirajuće ni po kojem osnovu.

17. Ured je u iscrpnom odgovoru na zahtjev, u suštini, ponovio navode iz odgovora Vlade. Naime, Ured je podsjetio da prije donošenja Zakona o osiguranju nisu postojali jasni zakonski propisi prilikom odmjeravanja visine nematerijalne štete, čija je posljedica bila različita sudska praksa, te se na taj način stvarala pravna nesigurnost. Donošenjem Zakona o osiguranju, konkretno primjenom člana 40. tog zakona, pravna nesigurnost je otklonjena individualizacijom naknade, odnosno prilagođavanjem visine iznosa naknada u određenim rasponima na više ili manje, u zavisnosti od osobnosti svakog pojedinačnog slučaja. Namjera zakonodavca je bila da dodatno uredi ovu oblast, olakša sudovima donošenje odluka o visini naknade nematerijalne štete i ujednači sudsku praksu u entitetu FBiH, a nikako da diskriminira osobe starije životne dobi. Naglašeno je da se kriterij „životne dobi“ pri određivanju visine naknade nematerijalne štete, zbog umanjavanja životne aktivnosti, primjenjuje i u zemljama regiona (npr. Republika Hrvatska – Orijentacioni kriteriji Vrhovnog suda Republike Hrvatske za naknadu neimovinske štete u kojem se kao dodatni kriterij utvrđuju životna dob, vrsta zanimanja i sl.). Predloženo je da se zahtjev odbije kao neosnovan.

18. Komisija je navela da je, postupajući po zahtjevu Ustavnog suda u predmetu broj U 7/22, razmotrila zahtjev za ocjenu ustavnosti člana 40. stav 3. Zakona o osiguranju, zatim, Izjašnjenje Vlade od 7. aprila 2022. godine kojim se zahtjev smatra neosnovanim, potom, Mišljenje Odbora za

transport i komunikaciju Predstavničkog doma Parlamenta FBiH od 6. aprila 2022. godine kojim se odredba člana 40. stav 3. Zakona o osiguranju smatra diskriminirajućom u odnosu na osobe starije životne dobi, kao i Zaključak Odbora za pravdu i opću upravu Predstavničkog doma FBiH od 13. aprila 2022. godine iz kog proizlazi da ima elemenata za ocjenu ustavnosti člana 40. Zakona o osiguranju, te da je većinom glasova zaključila da prihvata Izjašnjenje Vlade kojim se zahtjev smatra neosnovanim. U prilogu odgovoru Komisija je dostavila akte koje je navela i koje je imala u vidu prilikom sačinjavanja odgovora.

IV. Relevantni propisi

19. U Ustavu Bosne i Hercegovine relevantne odredbe glase:

Član I/2.

Bosna i Hercegovina

2. Demokratska načela

Bosna i Hercegovina je demokratska država koja funkcioniše u skladu sa zakonom i na osnovu slobodnih i demokratskih izbora.

Član II.

Ljudska prava i osnovne slobode

2. Međunarodni standardi

Prava i slobode predviđeni u Evropskoj konvenciji za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda i u njenim protokolima se direktno primjenjuju u Bosni i Hercegovini. Ovi akti imaju prioritet nad svim ostalim zakonima.

4. Nediskriminacija

Uživanje prava i sloboda, predviđenih u ovom članu ili u međunarodnim sporazumima navedenim u Aneksu I ovog Ustava, osigurano je svim licima u Bosni i Hercegovini bez diskriminacije po bilo kojem osnovu kao što je pol, rasa, boja, jezik, vjera, političko i drugo mišljenje, nacionalno ili socijalno porijeklo, povezanost sa nacionalnom manjinom, imovina, rođenje ili drugi status.

6. Implementacija

Bosna i Hercegovina, i svi sudovi, ustanove, organi vlasti, te organi kojima posredno rukovode entiteti ili koji djeluju unutar entiteta podvrgnuti su, odnosno primjenjuju ljudska prava i osnovne slobode na koje ukazano u stavu 2.

20. **Zakon o obaveznim osiguranjima u saobraćaju** ("Službene novine Federacije BiH" br. 57/20 i 103/21) u relevantnom dijelu glasi:

*Član 1.
(Opće odredbe)*

Ovim zakonom uređuju se obavezna osiguranja u saobraćaju.

*Član 3. stav (1)
(Pojmovi)*

(1) Pojedini pojmovi, u smislu ovog zakona, imaju sljedeće značenje:

a) štetni događaj je osigurani slučaj u kojem je šteta nastala zbog upotrebe prijevoznog sredstva;

b) osiguranik je lice čija se odgovornost pokriva u skladu s odredbama ovog zakona;

c) odgovorno društvo za osiguranje je društvo za osiguranje s kojim je vlasnik prijevoznog sredstva, kojim je prouzrokovana šteta, zaključio ugovor o osiguranju od odgovornosti za štetu prouzrokovanu trećim licima;

[...]

k) saobraćajna nesreća je događaj u kome je šteta nastala zbog upotrebe prijevoznog sredstva;

l) oštećeno lice je lice koje ima pravo na naknadu štete u skladu s ovim zakonom;

[...]

p) osigurana suma je iznos do kojega se pokriva odgovornost osiguranika, posebno za štete na stvarima, a posebno za štete na osobama i predstavlja maksimalnu obavezu društva za osiguranje po jednom štetnom događaju;

[...]

hh) Okvirni kriteriji za utvrđivanje visine odštete (u daljem tekstu: kriteriji) predstavljaju sistem naknada za nanesenu štetu koji omogućava određivanje novčane vrijednosti za tjelesne ozljede, smrt ili imovinski gubitak kao posljedice tjelesne ozljede ili smrti nanesene trećim fizičkim licima u saobraćajnoj nesreći. Kriteriji trebaju omogućiti ravnopravnost i jednakost oštećenih lica prilikom ostvarivanja prava na novčanu naknadu uz istovremeno uvažavanje načela individualizacije i osobitosti svakog pojedinog slučaja.

*Član 4. stav (1)
(Primjena drugih zakona)*

(1) Na ugovore o obaveznom osiguranju u saobraćaju primjenjuju se odredbe propisa kojima se uređuju obligacioni odnosi, ako ovim zakonom nije utvrđeno drugačije.

*Član 6.
(Suosigurana lica)*

Osiguranjem vlasnika prijevoznog sredstva od odgovornosti za štetu nanесenu trećim licima pokrивene su i štete koje prouzrokuje korisnik prijevoznog sredstva upotrebom tog prijevoznog sredstva.

*Član 9. st. (1), (2), (3) i (4)
(Ugovor o obaveznom osiguranju)*

(1) Društvo za osiguranje dužno je zaključiti ugovor o obaveznom osiguranju u skladu s ovim zakonom, uslovima osiguranja, tarifama i cjenovnicima osiguranja.

(2) Društvo za osiguranje dužno je upoznati ugovarača osiguranja, odnosno osiguranika s uslovima osiguranja, koji su sastavni dio ugovora o obaveznom osiguranju, prije zaključivanja ugovora o obaveznom osiguranju i uručiti ih ugovaraču osiguranja, odnosno osiguraniku.

(3) Društvo za osiguranje ne može odbiti ponudu za sklapanje ugovora o obaveznom osiguranju ako osiguranik prihvata uslove pod kojima društvo za osiguranje obavlja tu vrstu osiguranja.

(4) Društvo za osiguranje odgovara za štetu do visine osiguranih svota propisanih ovim zakonom ili do visine ugovorenih osiguranih svota kada su veće od propisanih.

*Član 11. stav (1)
(Uslovi osiguranja i tarife premija osiguranja)*

(1) Društvo za osiguranje koje obavlja vrste osiguranja iz člana 2. ovog zakona dužno je propisati uslove osiguranja od autoodgovornosti, kao i uslove osiguranja i tarife premija za vrste obaveznih osiguranja iz člana 2. stava (1) tač. a), c) i d) ovog zakona i dostaviti ih Agenciji za nadzor osiguranja Federacije Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: Agencija) najkasnije osam dana od dana donošenja.

*Član 12.
(Pravo oštećenog lica na neposredno podnošenje odštetnog zahtjeva)*

(1) Oštećeno lice može podnijeti odštetni zahtjev, po osnovu osiguranja iz člana 2. stava (1) ovog zakona, neposredno odgovornom društvu za osiguranje.

(2) Ako oštećeno lice podnese odštetni zahtjev neposredno odgovornom društvu za osiguranje, u odgovoru na takav zahtjev, ovo društvo ne može isticati prigovore koje bi, na osnovu zakona ili ugovora o obaveznom osiguranju, moglo isticati prema licu čija je odgovornost osigurana, zbog nepostupanja u skladu sa zakonom ili ugovorom o obaveznom osiguranju.

*Član 13. st. (1) i (2)
(Prikupljanje dokumenata i dokaza u cilju rješavanja odštetnih zahtjeva)*

(1) Odgovorno društvo za osiguranje dužno je utvrditi pravni osnov i visinu odštetnog zahtjeva u roku od 30 dana od dana kompletiranja zahtjeva, uz dostavljanje obrazložene ponude, isplatiti utvrđenu naknadu u daljem roku od 14 dana.

(2) Odgovorno društvo za osiguranje dužno je, u svrhu obrade i rješavanja odštetnog zahtjeva, poduzeti sve radnje s ciljem prikupljanja dokumenata i dokaza na osnovu kojih se utvrđuje odgovornost društva za osiguranje i visina odštete.

Član 14.

(Obrazložena ponuda i osnovan odgovor)

(1) Obrazložena ponuda iz člana 13. stava (1) ovog zakona najmanje sadrži:

- a) pravni osnov odštetnog zahtjeva,*
- b) visinu odštete,*
- c) obrazloženje obračuna visine odštete.*

(2) Ako se nisu stekli uslovi za davanje obrazložene ponude iz člana 13. stava (1) ovog zakona, društvo za osiguranje dužno je, u roku od 60 dana od dana podnošenja odštetnog zahtjeva, oštećenom licu uputiti osnovani odgovor ako su odgovornost za naknadu štete ili visina odštete sporne.

(3) Odgovorno društvo za osiguranje dužno je isplatiti iznos naknade štete u roku iz člana 13. stava (1) ovog zakona. U slučaju nemogućnosti utvrđenja visine konačnog iznosa odštete, odgovorno društvo za osiguranje je oštećenom licu dužno isplatiti iznos nespornog iznosa naknade odštete kao avans u roku propisanim članom 13. stav (1) ovog zakona.

(4) U obrazloženoj ponudi i osnovanom odgovoru, društvo za osiguranje dužno je oštećeno lice uputiti na pravo ulaganja prigovora društvu za osiguranje, kao i na pravo podnošenja tužbe. Ako je tužba podnesena protiv društva za osiguranje prije isteka roka iz člana 13. stava (1) ovog zakona smatra se preuranjenom.

(5) Rok za podnošenje prigovora društvu za osiguranje ne može biti kraći od 15 dana od dana kada je oštećeno lice primilo obrazloženu ponudu ili obrazloženi odgovor društva za osiguranje.

(6) Rok za rješavanje prigovora je 15 dana od dana podnošenja prigovora oštećenog lica.

(7) Oštećeno lice ima pravo, uz iznos odštete, i na zakonsku zateznu kamatu počev od prvog dana nakon isteka roka za isplatu štete iz člana 13. stava (1) ovog zakona.

(8) U postupku mirnog rješavanja odštetnog zahtjeva u društvu za osiguranje, odgovorno društvo za osiguranje nije dužno nadoknaditi troškove pravnog i bilo kakvog drugog zastupanja oštećenom licu.

(9) Oštećeno lice ima pravo podnijeti prigovor Ombudsmenu u osiguranju na odluku društva za osiguranje po podnesenom prigovoru, radi daljeg vansudskog rješavanja spora nastalog povodom odštetnog zahtjeva.

POGLAVLJE III. OSIGURANJE VLASNIKA VOZILA OD ODGOVORNOSTI ZA ŠTETE PROUZROKOVANE TREĆIM LICIMA

Odjeljak A. Opće odredbe

Član 22. st. (1) i (2)

(Obaveza zaključivanja ugovora o osiguranju od autoodgovornosti i kvalitativni obim pokrića)

(1) Vlasnik vozila dužan je zaključiti ugovor o osiguranju od autoodgovornosti za štetu koju upotrebom vozila prouzrokuje trećim licima zbog smrti, tjelesne povrede, narušavanja zdravlja (u daljem tekstu: šteta na licima), uništenja ili oštećenja stvari (u daljem tekstu: šteta na stvarima).

(2) Ugovor o osiguranju od autoodgovornosti pokriva odgovornost vlasnika, odnosno korisnika vozila prema trećim licima koje imaju zahtjev za naknadu štete koju mu isti prouzrokuju, u skladu s odredbama propisa kojima se uređuju obavezni odnosi.

Član 23.

(Sporazum između društava za osiguranje)

(1) Društva za osiguranje mogu zaključiti sporazum u skladu s kojim odštetni zahtjev oštećenog lica po osnovu osiguranja od autoodgovornosti može, u ime odgovornog društva za osiguranje, obrađivati i isplaćivati društvo za osiguranje kod kojeg je oštećeno lice zaključilo ugovor o osiguranju od autoodgovornosti.

(2) Sporazum iz stava (1) ovog člana ne utječe na prava koja oštećeno lice ima neposredno prema odgovornom društvu za osiguranje iz člana 12. i člana 14. stava (4) ovog zakona.

(3) Društvo za osiguranje koje, u skladu sa sporazumom iz stava (1) ovog člana, u ime odgovornog društva za osiguranje, obrađuje i isplaćuje odštetni zahtjev dužno je postupati u skladu sa odredbama čl. 13., 14. i 15. ovog zakona.

Odjeljak B. Okvirni kriteriji za utvrđivanje visine odštete

Član 29.

(Osnov za novčanu naknadu)

Osnov za novčanu naknadu za materijalnu štetu i nematerijalnu štetu je postojanje povrede tjelesnog i psihičkog integriteta ili smrti nekog lica.

Član 40.

(Umanjenje opće životne aktivnosti)

(1) Umanjenje opće životne aktivnosti obuhvata sva trajna ograničenja u životnim aktivnostima oštećenog lica odnosno nemogućnost ili smanjenu mogućnost funkcioniranja organizma (tjelesnih, psihomotornih, senzornih ili kognitivnih funkcija) tako da lice ne može ili ograničeno može obavljati životne funkcije koje je mogao obavljati prije povređivanja, odnosno zadovoljavati zahtjeve životnih potreba u kvalitetu i kvantitetu kao lice bez oštećenja.

(2) Procenat umanjenja opće životne aktivnosti iz stava (1) ovog člana se utvrđuje na osnovu medicinske dokumentacije i neposrednog pregleda povrijeđenog.

(3) Visina novčane naknade se određuje prema procentu umanjenja opće životne aktivnosti iz stava (2) ovog člana i u zavisnosti od godina života oštećenog na dan nastanka štetnog događaja i to:

a) ako je riječ o umanjenju opće životne aktivnosti do 25% za svaki 1% umanjenja opće životne aktivnosti:

- 1) kod lica do 20 godina života – do 500,00 KM
- 2) kod lica od 20 do 35 godina života – do 450,00 KM
- 3) kod lica od 35 do 55 godina života – do 410,00 KM
- 4) kod lica preko 55 godina života – do 380,00 KM

b) ako je riječ o umanjenju opće životne aktivnosti preko 25 do 40% za svaki 1% umanjenja opće životne aktivnosti:

- 1) kod lica do 20 godina života – do 550,00 KM
- 2) kod lica od 20 do 35 godina života – do 530,00 KM
- 3) kod lica od 35 do 55 godina života – do 510,00 KM
- 4) kod lica preko 55 godina života – do 490,00 KM

c) ako je riječ o umanjenju opće životne aktivnosti od 40 do 60% za svaki 1% umanjenja opće životne aktivnosti:

- 1) kod lica do 20 godina života – do 640,00 KM
- 2) kod lica od 20 do 35 godina života – do 620,00 KM
- 3) kod lica od 35 do 55 godina života – do 600,00 KM
- 4) kod lica preko 55 godina života – do 580,00 KM

d) ako je riječ o umanjenju opće životne aktivnosti od 60 do 80% za svaki 1% umanjenja opće životne aktivnosti:

- 1) kod lica do 20 godina života – do 730,00 KM*
- 2) kod lica od 20 do 35 godina života – do 710,00 KM*
- 3) kod lica od 35 do 55 godina života – do 690,00 KM*
- 4) kod lica preko 55 godina života – do 670,00 KM*

e) ako je riječ o umanjenju opće životne aktivnosti od 80 do 100% za svaki 1% umanjenja opće životne aktivnosti:

- 1) kod lica do 20 godina života – do 950,00 KM*
- 2) kod lica od 20 do 35 godina života – do 900,00 KM*
- 3) kod lica od 35 do 55 godina života – do 870,00 KM*
- 4) kod lica preko 55 godina života – do 850,00 KM.*

Član 41.
(Naruženost)

(1) Naruženost predstavlja narušavanje dotadašnjeg vanjskog izgleda ili sklada oštećenikova tijela ili dijela tijela i/ili narušavanje neke tjelesne funkcije.

(2) Visina naknade za naruženost zavisi od trajnih posljedica koje se ogledaju u narušavanju dotadašnjeg izgleda i sklada tijela odnosno stepena naruženosti i starosne dobi lica, na dan nastanka štetnog događaja, i to na sljedeći način:

a) ako je riječ o naruženosti izrazito jakog stepena:

- 1) kod lica do 20 godina života – do 9.000,00 KM*
- 2) kod lica od 20 do 35 godina života – do 8.900,00 KM*
- 3) kod lica od 35 do 55 godina života – do 8.750,00 KM*
- 4) kod lica preko 55 godina života – do 8.500,00 KM*

b) ako je riječ o naruženosti jakog stepena koja je vrlo uočljiva trećim licima:

- 1) kod lica do 20 godina života – do 6.400,00 KM*
- 2) kod lica od 20 do 35 godina života – do 6.200,00 KM*
- 3) kod lica od 35 do 55 godina života – do 6.000,00 KM*
- 4) kod lica preko 55 godina života – do 5.800,00 KM*

c) ako je riječ o naruženosti jakog stepena koja je uočljiva trećim licima, ali samo ponekad (ukućanima, na plaži i sl.):

- 1) kod lica do 20 godina života – do 5.450,00 KM*
- 2) kod lica od 20 do 35 godina života – do 5.300,00 KM*
- 3) kod lica od 35 do 55 godina života – do 5.000,00 KM*
- 4) kod lica preko 55 godina života – do 4.900,00 KM*

d) ako je riječ o naruženosti srednjeg stepena koja je vrlo uočljiva trećim licima:

- 1) kod lica do 20 godina života – do 5.450,00 KM*
- 2) kod lica od 20 do 35 godina života – do 5.300,00 KM*
- 3) kod lica od 35 do 55 godina života – do 5.000,00 KM*
- 4) kod lica preko 55 godina života – do 4.900,00 KM*

e) ako je riječ o naruženosti srednjeg stepena koja je uočljiva trećim licima, ali samo ponekad:

- 1) kod lica do 20 godina života – do 2.750,00 KM*
- 2) kod lica od 20 do 35 godina života – do 2.550,00 KM*
- 3) kod lica od 35 do 55 godina života – do 2.350,00 KM*
- 4) kod lica preko 55 godina života – do 2.200,00 KM*

f) ako je riječ o naruženosti lakog stepena koja je vrlo uočljiva trećim licima:

- 1) kod lica do 20 godina života – do 1.350,00 KM*

2) kod lica od 20 do 35 godina života – do 1.250,00 KM

3) kod lica od 35 do 55 godina života – do 1.150,00 KM

4) kod lica preko 55 godina života – do 1.050,00 KM

g) ako je riječ o naruženosti lakog stepena koja je uočljiva trećim licima, ali samo ponekad:

1) kod lica do 20 godina života – do 630,00 KM

2) kod lica od 20 do 35 godina života – do 500,00 KM

3) kod lica od 35 do 55 godina života – do 550,00 KM

4) kod lica preko 55 godina života – do 500,00 KM.

(3) Iznos naknade može biti veći ili manji u procentu do 10% od onog koji je prethodno naveden, ali samo izuzetno, kada to naročito opravdavaju vanredne, posebne i individualne okolnosti pojedinog slučaja koje se zbog svoje posebnosti nisu mogle uzeti i predvidjeti pri izradi ovih kriterija za utvrđivanje prava na odštetu (vrsta zanimanja, lokacija povreda i sl.).

21. **Zakon o obligacionim odnosima** ("Službeni list SFRJ" br. 29/78, 39/85, 45/89, 57/89, "Službeni list RBiH" br. 2/92, 13/93, 13/94 i „Službene novine Federacije BiH“ br. 29/03 i 42/11)

Za potrebe ove odluke koristi se tekst zakona kako je objavljen u službenim glasilima jer nije objavljen na svim službenim jezicima i pismima, a koji u relevantnom dijelu glasi:

*Novčana naknada
Član 200.*

(1) *Za pretrpljene fizičke bolove, za pretrpljene duševne bolove zbog umanjenja životne aktivnosti, naruženosti, povrede ugleda, časti, slobode ili prava ličnosti, smrti bliskog lica kao i za strah sud će, ako nađe da okolnosti slučaja, a naročito jačina bolova i straha i njihovo trajanje to opravdava, dosuditi pravičnu novčanu naknadu, nezavisno od naknade materijalne štete kao i u njenom odsustvu.*

(2) *Prilikom odlučivanja o zahtevu za naknadu nematerijalne štete, kao i o visini njene naknade, sud će voditi računa o značaju povređenog dobra i cilju kome služi ta naknada, ali i o tome da se njome ne pogoduje težnjama koje nisu spojive sa njenom prirodom i društvenom svrhom.*

22. **Zakon o zabrani diskriminacije** („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine“ br. 59/09 i 66/16)

Za potrebe ove odluke koristi se neslužbeni prečišćeni tekst sačinjen u Ustavnom sudu BiH, koji glasi:

Član 1.
(Predmet Zakona)

(1) Ovim zakonom uspostavlja se okvir za ostvarivanje jednakih prava i mogućnosti svim licima u Bosni i Hercegovini i uređuje sistem zaštite od diskriminacije.

(2) U skladu sa Ustavom Bosne i Hercegovine i međunarodnim standardima koji se odnose na ljudska prava i osnovne slobode, ovim zakonom utvrđuju se odgovornosti i obaveze zakonodavne, sudske i izvršne vlasti u Bosni i Hercegovini, kao i pravnih lica i pojedinaca koji vrše javna ovlaštenja (u daljnjem tekstu: nadležne institucije Bosne i Hercegovine), da svojim djelovanjem omoguće zaštitu, promoviranje i stvaranje uslova za jednako postupanje.

Član 2.
(Diskriminacija)

(1) Diskriminacijom će se, u smislu ovog zakona, smatrati svako različito postupanje uključujući svako isključivanje, ograničavanje ili davanje prednosti utemeljeno na stvarnim ili pretpostavljenim osnovama prema bilo kojem licu ili grupi lica i onima koji su s njima u rodbinskoj ili drugoj vezi na osnovu njihove rase, boje kože, jezika, vjere, etničke pripadnosti, invaliditet, starosna dob, nacionalnog ili socijalnog porijekla, veze s nacionalnom manjinom, političkog ili drugog uvjerenja, imovnog stanja, članstva u sindikatu ili drugom udruženju, obrazovanja, društvenog položaja i spola, seksualne orijentacije, rodnog identiteta, spolnih karakteristika, kao i svaka druga okolnost koja ima za svrhu ili posljedicu da bilo kojem licu onemogući ili ugrožava priznavanje, uživanje ili ostvarivanje na ravnopravnoj osnovi, prava i sloboda u svim oblastima života.

(2) Zabrana diskriminacije primjenjuje se na sve javne organe kao i na sva fizička ili pravna lica, i u javnom i u privatnom sektoru, u svim oblastima, a naročito: zaposlenja, članstva u profesionalnim organizacijama, obrazovanja, obuke, stanovanja, zdravstva, socijalne zaštite, dobara i usluga namijenjenih javnosti i javnim mjestima, te obavljanja privrednih aktivnosti i javnih usluga.

23. ORIJENTACIONI KRITERIJI objavljeni na bosanskom jeziku na web-strani:
<https://vsud-fbih.pravosudje.ba/vstvfo/B/142/article/60774>

Na sjednici Građanskog odjeljenja Vrhovnog suda Federacije BiH, održanoj 27. januara 2016. godine, razmatrani su i prihvaćeni:

ORIJENTACIONI KRITERIJI
i iznosi za utvrđivanje visine pravične novčane
naknade nematerijalne štete

Ovi orijentacioni kriteriji trebaju omogućiti ujednačenu primjenu člana 200. stav 1. Zakona o obligacionim odnosima ("Sl. list SFRJ" broj: 29/78, 39/85 i 57/89, „Sl. list RBiH“ broj: 2/92 i 13/93, „Sl. novine FBiH“ broj: 29/03 i 42/11 – u daljnjem tekstu: ZOO).

Orijentacioni kriteriji ne predstavljaju formulu koja automatizmom služi za izračunavanje pravične novčane naknade. U primjeni navedenog zakona valja uvijek imati na umu sve okolnosti slučaja, pri čemu trajanje i jačina fizičkih i duševnih bolova i straha imaju tek značaj naročito važnih, ali ne i jedinih okolnosti koje sud mora imati na umu pri određivanju iznosa pravične novčane naknade.

Ovi kriteriji primjenjuju se na sve parnične postupke na naknadu nematerijalne štete u svim stepenima suđenja.

Uz ove orijentacione kriterije za pojedine oblike nematerijalne štete podsjeća se i na dugogodišnje pravne stavove sudske prakse. Time se željelo podsjetiti upravo na sve okolnosti slučaja koje sud mora imati u vidu kad primjenjuje odredbu člana 200. ZOO.

DUŠEVNI BOLOVI ZBOG SMANJENJA ŽIVOTNE AKTIVNOSTI

· do 25%	5.000,00 KM za svakih 10 %
· preko 25 do 40%	6.000,00 KM za svakih 10 %
· preko 40 do 60%.....	7.000,00 KM za svakih 10 %
· preko 60 do 80%	8.000,00 KM za svakih 10 %
· preko 80 do 100%.....	do 10.000,00 KM za svakih 10 %

Korekcija prema obimu i težini utvrđenih trajnih posljedica, a kao dodatne kriterije treba imati na umu životnu dob, vrstu zanimanja oštećenika i sl.

Ovaj oblik štete je u pravilu trajnog karaktera, ali novčana naknada se može dosuditi i kad je smanjenje životne aktivnosti privremeno, ako je jačeg intenziteta i dužeg trajanja ili ako to posebne okolnosti opravdavaju.

Pravni stav glasi:

„1. Smanjenje životne aktivnosti, kao posebna osnova za naknadu štete zbog duševnih bolova, obuhvaća sva ograničenja u životnim aktivnostima oštećenog koje je ostvarivao ili bi ih po redovnom toku stvari u budućnosti izvjesno ostvarivao. Pod ograničenjem se podrazumjeva i obavljanje aktivnosti uz povećane napore ili pod posebnim uslovima.“

2. Ovaj oblik štete je u pravilu trajnog karaktera, ali novčana naknada se može dosuditi i kad je smanjenje životne aktivnosti privremeno, ako je jačeg intenziteta i dužeg trajanja ili ako to posebne okolnosti opravdavaju.“

DUŠEVNI BOLOVI ZBOG NARUŽENOSTI

• izrazito jaki stepen.....	10.000,00	KM
• jak stepen - vrlo uočljivo trećima	7.000,00	KM
-uočljivo samo ponekad (ukućanima, na plaži i sl.).....	6.000,00	KM
• srednji stepen – vrlo uočljivo trećima	6.000,00	KM
-uočljivo samo ponekad	3.000,00	KM
• laki stepen - vrlo uočljivo trećima	1.500,00	KM
-uočljivo trećima samo ponekad	700,00	KM

Korekcija naknade zavisno od životne dobi, vrste zanimanja, lokaciji povreda i sl.

Pol oštećenika, sam po sebi, ne utiče na visinu naknade s osnove naruženja.

Pravni stav glasi:

„Osnova za priznanje novčane naknade za naruženost nije samo u tome da li i u kojoj mjeri izmjenjena vanjšina oštećenog izaziva u okolini gađanje, sažaljenje ili druge negativne reakcije, već se uzimaju u obzir i subjektivna mjerila o utjecaju svih elemenata (izmjenjena vanjšina, primjetnost, obim itd.) na psihičku ravnotežu oštećenog, odnosno na njegovo psihičko stanje u cjelini. Pri tome se subjektivne osobine oštećenog uzimaju u obzir u razumnoj mjeri.“

Ovaj stav treba tumačiti tako da sud vodi računa kako o objektivnim, tako i o subjektivnim okolnostima.

V. Dopustivost

24. Pri ispitivanju dopustivosti zahtjeva Ustavni sud je pošao od odredaba člana VI/3.c) Ustava Bosne i Hercegovine.

25. Član VI/3.c) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

c) Ustavni sud je nadležan u pitanjima koja mu je proslijedio bilo koji sud u Bosni i Hercegovini u pogledu toga da li je zakon, o čijem važenju njegova odluka ovisi, kompatibilan sa ovim Ustavom, sa Evropskom konvencijom o

ljudskim pravima i osnovnim slobodama i njenim protokolima, ili sa zakonima Bosne i Hercegovine; ili u pogledu postojanja ili domašaja nekog opšteg pravila međunarodnog javnog prava koje je bitno za odluku suda.

26. Zahtjev za ocjenu ustavnosti podnio je Općinski sud u Sarajevu (sutkinja Sanela Talirević), što znači da je zahtjev podnijelo ovlašteno lice iz člana VI/3.c) Ustava Bosne i Hercegovine (vidi, Ustavni sud, Odluka o dopustivosti i meritumu broj *U 5/10* od 26. novembra 2010. godine, tač. 7-14, objavljena u „Službenom glasniku BiH“ broj 37/11).

27. Imajući u vidu odredbe člana VI/3.c) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 19. stav (1) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud smatra da je ovaj zahtjev dopustiv, zato što ga je podnio ovlašteni subjekt, te da ne postoji nijedan formalni razlog iz člana 19. stav (1) Pravila Ustavnog suda zbog kojeg zahtjev ne bi bio dopustiv.

VI. Meritum

28. Ustavni sud napominje da ocjenu ustavnosti razmatra u općem smislu (*erga omnes*), a ne u odnosu na konkretan predmet (*inter partes*) koji je povod za podnošenje zahtjeva (vidi odluku Ustavnog suda u predmetu broj *U 15/11* od 30. marta 2012. godine, tačka 63).

29. Podnosilac zahtjeva traži da se ispita usklađenost člana 40. stav (3) Zakona o osiguranju sa članom II/2. i II/4. Ustava Bosne i Hercegovine, članom 1. Protokola broj 12 uz Evropsku konvenciju, čl. 1. i 2. ZZD i članom 200. ZOO. Zbog istih razloga, podnosilac zahtjeva traži da se ispita ustavnost i člana 41. stav (2) Zakona o osiguranju iako primjena citiranog člana nije relevantna za konkretan predmet.

30. Ustavni sud zapaža da se podnosilac zahtjeva poziva na član 1. Protokola broj 12 uz Evropsku konvenciju, ali i na član II/4. Ustava Bosne i Hercegovine, odnosno član 14. Evropske konvencije. Podnosilac zahtjeva se poziva na član 14. Evropske konvencije, ali se iz navoda zahtjeva može izvesti zaključak da se diskriminacija dovodi u vezu sa pravom na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju.

Osporeni član 40. stav (3) Zakona o osiguranju glasi:

(3) Visina novčane naknade se određuje prema procentu umanjenja opće životne aktivnosti iz stava (2) ovog člana i u zavisnosti od godina života oštećenog na dan nastanka štetnog događaja i to:

a) ako je riječ o umanjenju opće životne aktivnosti do 25% za svaki 1% umanjenja opće životne aktivnosti:

1) kod lica do 20 godina života – do 500,00 KM

2) kod lica od 20 do 35 godina života – do 450,00 KM

3) kod lica od 35 do 55 godina života – do 410,00 KM

4) kod lica preko 55 godina života – do 380,00 KM

b) ako je riječ o umanjenju opće životne aktivnosti preko 25 do 40% za svaki 1% umanjenja opće životne aktivnosti:

1) kod lica do 20 godina života – do 550,00 KM

2) kod lica od 20 do 35 godina života – do 530,00 KM

3) kod lica od 35 do 55 godina života – do 510,00 KM

4) kod lica preko 55 godina života – do 490,00 KM

c) ako je riječ o umanjenju opće životne aktivnosti od 40 do 60% za svaki 1% umanjenja opće životne aktivnosti:

1) kod lica do 20 godina života – do 640,00 KM

2) kod lica od 20 do 35 godina života – do 620,00 KM

3) kod lica od 35 do 55 godina života – do 600,00 KM

4) kod lica preko 55 godina života – do 580,00 KM

d) ako je riječ o umanjenju opće životne aktivnosti od 60 do 80% za svaki 1% umanjenja opće životne aktivnosti:

1) kod lica do 20 godina života – do 730,00 KM

2) kod lica od 20 do 35 godina života – do 710,00 KM

3) kod lica od 35 do 55 godina života – do 690,00 KM

4) kod lica preko 55 godina života – do 670,00 KM

e) ako je riječ o umanjenju opće životne aktivnosti od 80 do 100% za svaki 1% umanjenja opće životne aktivnosti:

1) kod lica do 20 godina života – do 950,00 KM

2) kod lica od 20 do 35 godina života – do 900,00 KM

3) kod lica od 35 do 55 godina života – do 870,00 KM

4) kod lica preko 55 godina života – do 850,00 KM.

31. Član II/4. Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

Uživanje prava i sloboda, predviđenih u ovom članu ili u međunarodnim sporazumima navedenim u Aneksu I ovog Ustava, osigurano je svim licima u Bosni i Hercegovini bez diskriminacije po bilo kojem osnovu kao što je pol, rasa, boja, jezik, vjera, političko i drugo mišljenje, nacionalno ili socijalno porijeklo, povezanost sa nacionalnom manjinom, imovina, rođenje ili drugi status.

32. Član 14. Evropske konvencije glasi:

Uživanje prava i sloboda predviđenih u ovoj konvenciji osigurava se bez diskriminacije po bilo kom osnovu, kao što su spol, rasa, boja kože, jezik, vjeroispovijest, političko ili drugo mišljenje, nacionalno ili socijalno porijeklo, povezanost s nacionalnom manjinom, imovina, rođenje ili drugi status.

33. Član II/3. Ustava Bosne i Hercegovine u relevantnom dijelu glasi:

Sva lica na teritoriji Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz stava 2. ovog člana, što uključuje:

k) Pravo na imovinu.

Član 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju glasi:

Svaka fizička ili pravna osoba ima pravo na mirno uživanje svoje imovine. Niko ne može biti lišen svoje imovine, osim u javnom interesu i pod uvjetima predviđenim zakonom i općim načelima međunarodnog prava.

Prethodne odredbe, međutim, ni na koji način ne umanjuju pravo države da primjenjuje zakone koje smatra potrebnim da bi regulirala korištenje imovine u skladu sa općim interesom, ili da bi osigurala plaćanje poreza ili drugih doprinosa ili kazni.

34. **Član 1. Protokola broj 12 uz Evropsku konvenciju glasi:**

Uživanje svakog prava koje zakon predviđa mora se osigurati bez diskriminacije po bilo kom osnovu, kao što su spol, rasa, boja kože, jezik, vjeroispovijest, političko ili drugo mišljenje, nacionalno ili socijalno porijeklo, povezanost s nacionalnom manjinom, imovina, rođenje ili drugi status.

Javne vlasti ne smiju ni prema kome vršiti diskriminaciju po bilo kom osnovu kao što su oni spomenuti u stavu 1.

35. Podnositelj zahtjeva smatra da je osporena odredba diskriminirajuća, jer se tom odredbom visina štete propisuje različito u zavisnosti od godina života, prema principu što je osoba mlađa, visina naknade za isti procent umanjenja životne aktivnosti je viša. Shodno tome, podnositelj zahtjeva ističe da drugotužiteljica, u konkretnom slučaju, koja je u vrijeme štetnog događaja imala 24 godine, ne može ostvariti istu visinu naknade kao osoba mlađe životne dobi sa istim procentom oštećenja u vrijeme štetnog događaja. Pri tome podnositelj zahtjeva naglašava da tuženo osiguravajuće društvo traži da se visina naknade štete odmjeri prema članu 40. stav (3) Zakona o osiguranju. Podnositelj zahtjeva smatra da odluka suda zavisi od primjene Zakona o osiguranju, odnosno diskriminatorne odredbe člana 40. stav (3) tog zakona kojom se pokreće pitanje sistemske diskriminacije. Primjenom diskriminatorne odredbe iz Zakona o osiguranju podnosiocu zahtjeva je uskraćeno pravo da pravičnu naknadu za umanjenje opće životne aktivnosti drugotužiteljici odmjeri prema članu 200. ZOO i Orijentacionim kriterijima. Zakonom o osiguranju se, prema mišljenju podnosioca zahtjeva, „favoriziraju osiguravajuća društva kod odmjeravanja obima odgovornosti za štetu u odnosu na sve druge štetnike, odnosno lica koja su odgovorna za štetu, jer za sva ostala lica koja odgovaraju za štetu prilikom odmjeravanja visine pravične naknade za sve vidove nematerijalne štete ostaje u primjeni odredba člana 200. ZOO“.

36. Sa druge strane, iz odgovora na zahtjev proizlazi da je jedan od osnovnih ciljeva normativnih rješenja u Zakonu o osiguranju „ujednačavanje sveprisutne razlike u novčanim naknadama ove vrste i sprečavanje arbitrarnosti sudova i izbjegavanje različitog postupanja i

diskriminacije po bilo kojem osnovu“. Iz odgovora proizlazi da se „u interesu podizanja stepena pravne sigurnosti i jednakopravnosti oštećenih lica, odnosno svih učesnika postupka, Zakonom o osiguranju nastojalo dati najbolje normativno uređenje predmetne oblasti, kao i adekvatna zakonska rješenja“. U odgovorima na zahtjev se tvrdi da „okvirni kriteriji iz zakona omogućavaju ravnopravnost i jednakost oštećenih lica prilikom ostvarivanja samog prava na novčanu naknadu uz istovremeno uvažavanje načela individualizacije i osobitosti svakog pojedinog slučaja“. Ova vrsta osiguranja, kako proizlazi iz odgovora, ima i poseban društveni značaj, imajući u vidu broj vozila, broj saobraćajnih nesreća i ukupne štetne posljedice koje nastaju po tom osnovu, odnosno da pitanje nematerijalne štete po ovom osnovu najviše zanima oštećene naročito u saobraćaju, jer je saobraćajnih nezgoda statistički najviše. Vlada je naglasila da se pravična novčana naknada za nematerijalnu štetu ne dosuđuje zato što novac predstavlja njenu cijenu, već zato što se želi omogućiti oštećenom da putem nje pribavi sebi neko zadovoljstvo i da na taj način, što je moguće potpunije, uspostavi narušenu psihičku i emocionalnu ravnotežu. Zbog svoje neprocjenjivosti u novcu, jasno je da je ovako nešto veoma teško „precizno“ normirati, ali su praksa i doktrina isto tako ukazale da je neophodno pronaći prihvatljiv način kojim bi se poštivali određeni pravni standardi, koji bi, pored interesa oštećenog pojedinca, izražavali interese i same društvene zajednice. Ovakvo zakonsko rješenje, kako proizlazi iz odgovora, u velikoj mjeri prati i uvažava dosadašnje tekovine pravnog sistema uz znatna poboljšanja kojima se izbjegava dosadašnja negativna praksa da se oštećenim licima za identične ili gotovo identične povrede dosuđuju različite novčane naknade.

37. Član 14. Evropske konvencije štiti osobe (uključujući i pravne osobe) koje se nalaze u „podudarnim situacijama“ od diskriminirajućih razlika u tretmanu. U smislu člana 14. Evropske konvencije, tretman se smatra diskriminirajućim ako nema „cilja i razumnog opravdanja“, tj. ako ne ide u pravcu legitimnog cilja i ako ne postoji razuman odnos proporcionalnosti između upotrijebljenih sredstava i cilja koji se pokušava ostvariti (vidi odluku Ustavnog suda u predmetu broj *AP 98/03* od 27. oktobra 2004. godine, stav 34).

38. Ustavni sud naglašava da član 1. Protokola broj 12 uz Evropsku konvenciju sadrži opći princip zabrane diskriminacije i da garantira uživanje svih prava određenih zakonom, bez diskriminacije na bilo kojem osnovu kao što su spol, rasa, boja kože, jezik, vjera, političko ili drugo mišljenje, nacionalno ili socijalno porijeklo, pripadnost nacionalnoj manjini, imovina, rođenje ili drugi status. Dalje, član 1. Protokola broj 12 uz Evropsku konvenciju podrazumijeva i da javni organi nikoga ne mogu diskriminirati prema bilo kojem osnovu, dakle, osnovni princip

nediskriminacije je proširen i na domaće zakone, a ne samo na prava garantirana Evropskom konvencijom, kako to predviđa član 14. Evropske konvencije.

39. Evropski sud za ljudska prava (u daljnjem tekstu: Evropski sud) je u predmetu *Sejdić i Finci protiv BiH* naglasio: „Pojam diskriminacije je dosljedno tumačen u jurisprudenciji Suda u odnosu na član 14. Konvencije. Jurisprudencija naročito jasno precizira da 'diskriminacija' označava različito postupanje bez objektivnog i razumnog opravdanja prema licima koja su se našla u sličnom položaju (vidjeti tač. 42-44. i navedene izvore). Autori su koristili isti termin, diskriminacija, u članu 1. Protokola broj 12. Bez obzira na razlike u širini obima između ovih odredaba, značenje ovog pojma u članu 1. Protokola broj 12 trebalo je biti identično tumačenju iz člana 14. (vidjeti *Obrazloženje (Explanatory Report)* uz Protokol broj 12, tačka 18). Sud, prema tome, ne vidi razlog da odstupa od utvrđenog tumačenja 'diskriminacije', navedenog u tekstu, u primjeni istog pojma prema članu 1. Protokola broj 12 (u vezi sa sudskom praksom Komiteta UN za ljudska prava u pogledu člana 26. Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima, odredbe koja je slična, ali ne i identična – članu 1. Protokola broj 12 uz Konvenciju, vidjeti *Nowak*, *Komentari CCPR*, izdavači *N. P. Engel*, 2005, strana 597-634)” (vidi odluku Evropskog suda u predmetu *Sejdić i Finci protiv BiH* od 22. decembra 2009. godine, tačka 55).

40. Shodno tome, slijedeći principe iz člana 14. Evropske konvencije, da bi se pokrenulo pitanje diskriminacije, mora postojati razlika u postupanju prema osobama u analognim ili relevantno sličnim situacijama (vidi, *D.H. i drugi protiv Češke Republike* [VV], br. 57325/00, stav 175, ECHR 2007-IV). Međutim, samo razlike u postupanju na temelju ličnog obilježja (ili „statusa”) po kojem se osobe ili grupe osoba razlikuju jedna od druge mogu pokrenuti pitanje diskriminacije (vidi, *Carvalho Pinto de Sousa Morais protiv Portugala*, broj 17484/15, stav 45, ECHR 2017. godine). Evropski sud u svojim odlukama dosljedno ukazuje da će se različito postupanje prema osobama u analognim ili relevantno sličnim situacijama smatrati diskriminirajućim samo ako nema objektivno i razumno opravdanje – drugim riječima, ako ne slijedi legitiman cilj, ili ako ne postoji razuman odnos proporcionalnosti između upotrijebljenih sredstava i cilja koji se želi ostvariti (vidi, *Vallianatos i drugi protiv Grčke* [VV], br. 29381/09 i 32684/09, stav 76, ECHR 2013. (izvodi)).

41. Država ugovornica uživa slobodu procjene pri ocjenjivanju da li razlike opravdavaju u inače sličnim situacijama različito postupanje i u kojoj mjeri. Opseg ove procjene će se razlikovati zavisno od okolnosti, predmeta i pozadine slučaja. Prema Evropskoj konvenciji, država obično ima široko polje procjene kada su u pitanju opće mjere ekonomske ili socijalne strategije. Zbog njihovog direktnog poznavanja svog društva i njegovih potreba, nacionalne vlasti su u načelu u boljem položaju od međunarodnog sudije da ocijene ono što je u javnom interesu na društvenim ili

ekonomskim osnovama, a Sud će općenito poštovati izbor politike zakonodavca osim ako je “očito bez razumnog temelja” (vidi, *Carson i drugi protiv Ujedinjenog Kraljevstva* [VV], br. 42184/05, § 61, ECHR 2010, i *Stec i drugi protiv Ujedinjenog Kraljevstva* [VV], br. 65731/01 i 65900/01, § 52, ECHR 2006-VI).

42. U vezi sa navodima iz zahtjeva da je osporena odredba diskriminatorna po osnovu starosne dobi oštećenih lica koja potražuju naknadu štete iz osnova autoosiguranja, Ustavni sud podsjeća da je Evropski sud priznao da dob može predstavljati „drugi status“ u smislu člana 14. Evropske konvencije (vidi, između ostalih, *Schwizgebel protiv Švajcarske*, broj 25762/07, stav 85, ECHR, 2010. (izvodi) premda do danas nije sugerirao da se diskriminacija na temelju dobi treba izjednačiti s drugim „sumnjivim“ osnovama diskriminacije. Evropski sud je u više svojih odluka ispitivao navode aplikanata koji su tvrdili da su diskriminirani po osnovu starosne dobi (vidi, između ostalih, Evropski sud, *Schwizgebel protiv Švajcarske*, *Carvalho Pinto de Sousa Morais protiv Portugala*, predstavka broj 17484/15, 2017, *British Gurkha Welfare Society i drugi protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, predstavka broj 44818/11, 2016. godine). Shodno navedenom, Ustavni sud ne vidi razlog da u okolnostima konkretnog slučaja ne prihvati stav Evropskog suda da dob može predstavljati „drugi status“ u smislu člana 14. Evropske konvencije.

43. Evropski sud u praksi dosljedno navodi da Evropska konvencija ne uključuje pravo na stjecanje imovine. Pri tome se ne ograničava sloboda država ugovornica da odluče da li će ili ne uspostaviti bilo koji oblik sistema socijalnog osiguranja, ili da odaberu vrstu ili iznos naknada koje će osigurati u okviru bilo kojeg takvog sistema. Međutim, ako država odluči da uspostavi sistem naknada (...), to mora učiniti na način koji je u skladu sa članom 14. Konvencije (vidi citiranu *Stec i drugi protiv Ujedinjenog Kraljevstva*). U konkretnom slučaju osporenim odredbom propisani su maksimalni novčani iznosi koje oštećeno lice može ostvariti u zavisnosti od starosne dobi i procenta umanjenja opće životne aktivnosti, pa se u takvim okolnostima može izvesti zaključak da su zahtjevi oštećenih lica utemeljeni na „legitimnom očekivanju“ koji je zaštićen članom 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju.

44. Da bi različit tretman bio objektivno i razumno opravdan, moraju biti ispunjena dva uvjeta: a) princip različitog tretmana se može primijeniti u svrhu postizanja legitimnog cilja i b) mora postojati razuman odnos proporcionalnosti između primijenjenih sredstava i cilja čijem se ostvarenju teži. Međutim, Ustavni sud, prije toga, mora utvrditi da li postoji različit tretman oštećenih lica zbog starosne dobi prema osporenim odredbama Zakona o osiguranju.

Postojanje različitog tretmana

45. Podnosilac zahtjeva smatra da su osobe starije životne dobi sa istim procentom umanjenja opće životne aktivnosti diskriminirane u odnosu na osobe mlađe životne dobi, jer ne uživaju ista prava u odnosu na visinu naknade nematerijalne štete, koja je osporenom odredbom regulirana različito u zavisnosti od godina života oštećenog lica u vrijeme štetnog događaja. U vezi s tim, Ustavni sud zapaža da je osporenim stavom (3) člana 40. Zakona o osiguranju propisano da se visina novčane naknade određuje prema procentu umanjenja opće životne aktivnosti iz stava (2) i u zavisnosti od godina života oštećenog na dan nastanka štetnog događaja, na način kako je to precizirano u tač. od a) do e) (vidi Relevantne propise). Dakle, prema Zakonu o osiguranju pri određivanju visine novčane naknade nematerijalne štete uzimaju se u obzir dva kriterija, i to: a) procent umanjenja opće životne aktivnosti i b) dob ili godine oštećenog. S tim u vezi, Ustavni sud zapaža da je osporenim članom propisana visina naknade do preciziranog iznosa, tj. maksimalni iznos za svaki 1% umanjenja opće životne aktivnosti u zavisnosti od životne dobi oštećenog u vrijeme štetnog događaja i utvrđenog procenta umanjenja opće životne aktivnosti. Četiri starosne grupe koje je zakonodavac odredio su do 20 godina (I grupa), zatim, od 20 do 35 godina (II grupa), od 35 do 55 godina života (III grupa), te lica više od 55 godina života (IV grupa). Osporena odredba propisuje pet grupa (od a) do e)) razvrstanih po visini procenta umanjenja opće životne aktivnosti oštećenog (do 25%, više od 25 % do 40%, od 40% do 60%, od 60% do 80%, te od 80% do 100%). Gledano u cjelini, osporena odredba propisuje maksimalan novčani iznos naknade koji oštećeni može ostvariti u zavisnosti od procenta umanjenja opće životne aktivnosti i starosne dobi. Različit tretman po osnovu starosne dobi u odnosu na visinu naknade imaju lica starija od 20 godina (II, III i IV grupa) koja, prema osporenim odredbama, ostvaruju pravo na niži novčani iznos od iznosa koji mogu ostvariti lica iz I grupe (osobe mlađe od 20 godina) za isti procent umanjenja opće životne aktivnosti. Ustavni sud zapaža da se (i) između starosnih grupa može govoriti o različitom tretmanu po osnovu starosne dobi i visine propisane naknade, npr. između I i II ili II i III, odnosno IV grupe itd. Zapravo, oštećena lica iz IV grupe (više od 55 godina života) su u najnepovoljnijoj situaciji u odnosu na ostale tri grupe, jer su propisane naknade za tu starosnu kategoriju najniže za isti procent umanjenja opće životne aktivnosti. Imajući u vidu osporenu odredbu i četiri starosne grupe, Ustavni sud smatra da osporena odredba različito tretira oštećene osobe starije od 20 godina po osnovu starosne dobi, budući da, prema osporenoj odredbi, ostvaruju pravo na niži iznos novčane naknade za isti procent umanjenja opće životne aktivnosti od osoba mlađih od 20 godina.

Legitiman cilj

46. Shodno navedenom, Ustavnom sudu se postavlja pitanje da li je različito postupanje slijedilo legitiman cilj. Iz odgovora Vlade, između ostalog, proizlazi da je jedan od osnovnih ciljeva

normativnih rješenja u Zakonu o osiguranju „ujednačavanje sveprisutne razlike u novčanim naknadama ove vrste i sprečavanje arbitrarnosti sudova i izbjegavanje različitog postupanja i diskriminacije po bilo kojem osnovu“. Prema mišljenju Vlade, okvirni kriteriji iz zakona omogućavaju ravnopravnost i jednakost oštećenih lica prilikom ostvarivanja samog prava na novčanu naknadu uz istovremeno uvažavanje načela individualizacije i osobitosti svakog pojedinog slučaja. Jedno od ključnih i važnijih pitanja u ovom zakonu jeste, prema mišljenju Vlade, i to što oštećeno lice ima pravo na naknadu nematerijalne štete u iznosu koji se lako može predvidjeti. Naglašeno je da je namjera zakonodavca bila da se Zakonom značajno smanji pritisak na sudove i da se odštetni zahtjevi riješe u vansudskom postupku. Uzimanje godina života oštećenog kao kriterija nije imalo cilj da napravi bilo kakvu diskriminaciju, već da precizira visinu naknada uz uvažavanje pretpostavke „trajanja" umanjenja opće životne aktivnosti, jer je pretpostavka da će mlađe osobe duže da žive i da će duže nositi posljedice udesa koje će utjecati na njihove životne aktivnosti.

47. Pod nematerijalnom štetom, u smislu ZOO, podrazumijevaju se fizički bol, duševni (psihički) bol i strah, pa se novčana naknada oštećenom može dosuditi samo u tim slučajevima kada su se povrede manifestirale u jednom od vidova neimovinske štete. Duševna bol se može manifestirati u različitim oblicima navedenim u ZOO. Duševni bolovi zbog umanjenja životnih aktivnosti, kao oblik neimovinske štete, najčešće nastaju kao posljedica povrede tijela, kao što je gubitak ekstremiteta ili njegovog dijela, gubitak nekog organa itd. Umanjenje životne aktivnosti obuhvata sva ograničenja u životnim aktivnostima oštećenog koje je ostvario, ili bi ih, prema redovnom toku stvari, u budućnosti izvjesno ostvario. Odlučujuće okolnosti koje utječu na pravičnu novčanu naknadu, kao i njenu visinu zavise od jačine i dužine trajanja duševnih bolova. Jedan od kriterija koji se uzima u obzir prilikom odmjeravanja visine naknade jesu godine života oštećene osobe. Zakonodavac je upravo taj kriterij uzeo kao relevantan za reguliranje pitanja visine naknade nematerijalne štete, kao što je propisano u članu 40. stav (3) Zakona o osiguranju, što se, prema mišljenju Ustavnog suda, ne bi moglo smatrati proizvoljnim ili nerazumnim. Osporena odredba omogućava pravo na naknadu nematerijalne štete oštećenim trećim licima iz osnova autoosiguranja zbog umanjenja opće životne aktivnosti u manjem ili većem iznosu u zavisnosti od godina života, a godine života su kriterij koji je (i) u sudskoj praksi relevantan prilikom odmjeravanja pravične naknade pri umanjenju opće životne aktivnosti. Shodno tome, imajući u vidu da javna vlast uživa slobodno polje procjene da ovu oblast uredi na način za koji smatra da odgovara društveno-političkim okolnostima u BiH, uz uvažavanje razloga koje su učesnici u postupku naveli u svojim odgovorima, Ustavni sud smatra da je princip različitog tretmana utemeljen na legitimnom cilju.

Proporcionalnost

48. Ustavni sud treba da odgovori da li se uspostavlja pravična ravnoteža između javnog interesa i zaštite prava pojedinca, u konkretnom slučaju oštećenih lica starijih od 20 godina, koja prema osporenoj odredbi ne mogu ostvariti istu visinu naknade kao osobe iz I starosne grupe sa istim procentom oštećenja u momentu štetnog događaja. Za podnosioca zahtjeva problem je u tome što su novčane naknade propisane u različitim iznosima u zavisnosti od godina života.

49. Kao što je ranije naglašeno, osporenom odredbom zakonodavac je propisao pravo oštećenim licima na naknadu štete iz osnova autoodgovornosti kojom su propisani maksimalni iznosi nematerijalne štete u zavisnosti od starosne dobi oštećenog i procenta umanjenja opće životne aktivnosti. Zakonska odredba je precizna i predvidljiva, jer oštećeno lice može predvidjeti iznos naknade. Jedan od ciljeva kojima se zakonodavac rukovodio prilikom propisivanja osporene odredbe bilo je ujednačavanje sudske prakse i izbjegavanje prakse da lica sa istim procentom oštećenja koja se nalaze u istim/sličnim činjeničnim okolnostima ostvaruju različite iznose naknade nematerijalne štete iz istog osnova. U odgovoru na zahtjev je navedeno da se pravična novčana naknada za nematerijalnu štetu ne dosuđuje zato što novac predstavlja njenu cijenu, već zato što se želi omogućiti oštećenom da ostvarenom naknadom pribavi sebi neko zadovoljstvo i da na taj način, što je moguće potpunije, uspostavi narušenu psihičku i emocionalnu ravnotežu.

50. Ključni navod iz odgovora na zahtjev jeste da se spomenutom razlikom željela zakonom priznati razumna pretpostavka dužeg trajanja umanjenja opće životne aktivnosti kod osoba mlađih od 20 godina. Navedeni razlog nije nerazuman prema mišljenju Ustavnog suda. Oštećene osobe mlađe od 20 godina će duže nositi posljedice udesa i umanjenje opće životne aktivnosti će ih, svakako, duže pratiti kroz život nego osobe starije od 20 godina, tj. od 20 do 35 godina (II grupa), od 35 do 55 godina života (III grupa), te osobe više od 55 godina života (IV grupa). Zbog navedenog se ne čini nerazumnim da se zakonom propiše da će osobe mlađe od 20 godina ostvariti veći iznos novčane naknade za isti stepen umanjenja opće životne aktivnosti nego osobe starije od 20 godina. Kada se, osim navedenog, uzme u obzir da javne vlasti u ovoj oblasti uživaju visok stepen „slobodnog polja procjene“ i da su u boljoj poziciji da procijene na koji način propisati pitanja od društvenog i ekonomskog interesa kao što je u konkretnom slučaju, Ustavni sud smatra da sporne zakonske odredbe zadovoljavaju princip proporcionalnosti, odnosno da je uspostavljena pravična ravnoteža između javnog interesa i zaštite prava pojedinca. Osporenim odredbama nije stavljen prekomjeran teret na oštećena lica starija od 20 godina sa istim procentom umanjenja opće životne aktivnosti kao oštećena lica koja su mlađa od 20 godina.

51. Stoga, Ustavni sud zaključuje da je član 40. stav (3) Zakona o osiguranju u skladu sa članom II/4. Ustava Bosne i Hercegovine i članom 14. Evropske konvencije u vezi sa pravom na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju.

Opća zabrana diskriminacije

52. Ustavni sud podsjeća da je Evropski sud u predmetu *Sejdić i Finci* naglasio da se principi koji se odnose na diskriminaciju zabranjenu članom 14. i članom 1. Protokola broj 12 treba da tumače na isti način. Evropski sud je u tom predmetu, imajući u vidu da je prethodno utvrdio kršenje člana 14. u vezi sa članom 3. Protokola broj 1, zbog istih razloga utvrdio da sporni preduvjet koji se odnosi na podobnost za kandidiranje na izborima za Predsjedništvo predstavlja kršenje člana 1. Protokola broj 12 (tačka 56).

53. U vezi sa pozivanjem podnosioca zahtjeva i na član 1. Protokola broj 12 uz Evropsku konvenciju, Ustavni sud ukazuje da se o navodnoj diskriminaciji prema članu 14. Evropske konvencije u vezi sa pravom na imovinu detaljnije izjasnio u prethodnim tačkama ove odluke. Stoga, zbog istih razloga koji su prethodno navedeni u vezi sa pravom iz člana 14. Evropske konvencije, Ustavni sud smatra da je osporeni član 40. stav (3) Zakona o osiguranju u skladu sa članom 1. Protokola broj 12, budući da su u konkretnom slučaju član 14. i član 1. Protokola broj 12 utemeljeni na istom pravu.

54. U odnosu na prigovor podnosioca zahtjeva da osporena odredba nije u saglasnosti sa čl. 1. i 2. ZZD (Zakon o zabrani diskriminacije), Ustavni sud zapaža da se citirane odredbe odnose na predmet i definiciju diskriminacije i primjenu zabrane diskriminacije (vidi Relevantne propise, čl. 1. i 2. ZZD). Iz sadržaja citiranih odredaba Ustavni sud ne uočava da citirane odredbe pružaju veći opseg zaštite po osnovu zabrane diskriminacije od onog koji pruža član 14. Evropske konvencije, odnosno član 1. Protokola broj 12 uz Evropsku konvenciju. Stoga, s obzirom na navedene zaključke Ustavnog suda, Ustavni sud ovaj prigovor zbog istih razloga smatra neosnovanim.

Osporeni član 41. stav (2) Zakona o osiguranju

55. U vezi sa zahtjevom podnosioca zahtjeva da se istovremeno ispita i ustavnost odredbe člana 41. stav (2) Zakona o osiguranju, iako ta odredba nije odlučujuća za donošenje odluke u konkretnom slučaju, Ustavni sud ukazuje da odredba člana VI/3.c) Ustava Bosne i Hercegovine propisuje nadležnost Ustavnog suda da ispituje ustavnost odredaba zakona „o čijem važenju njegova odluka zavisi“. Međutim, budući da se radi o zakonskoj odredbi iz istog zakona koja na sličan način propisuje visinu naknade nematerijalne štete samo za drugi vid štete (naruženost), Ustavni sud u okolnostima konkretnog slučaja, s obzirom na zaključak Ustavnog suda o ustavnosti

člana 40. stav (3) Zakona o osiguranju, smatra da je svrsishodno da prihvati zahtjev i u tom dijelu kako bi se i taj član ispitao u smislu člana II/4. Ustava Bosne i Hercegovine i člana 14. Evropske konvencije u vezi sa pravom iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju i člana 1. Protokola broj 12 uz Evropsku konvenciju.

Član 41. stav (2) Zakona o osiguranju glasi:

(2) Visina naknade za naruženost zavisi od trajnih posljedica koje se ogledaju u narušavanju dotadašnjeg izgleda i sklada tijela odnosno stepena naruženosti i starosne dobi lica, na dan nastanka štetnog događaja, i to na sljedeći način:

a) ako je riječ o naruženosti izrazito jakog stepena:

- 1) kod lica do 20 godina života – do 9.000,00 KM*
- 2) kod lica od 20 do 35 godina života – do 8.900,00 KM*
- 3) kod lica od 35 do 55 godina života – do 8.750,00 KM*
- 4) kod lica preko 55 godina života – do 8.500,00 KM*

b) ako je riječ o naruženosti jakog stepena koja je vrlo uočljiva trećim licima:

- 1) kod lica do 20 godina života – do 6.400,00 KM*
- 2) kod lica od 20 do 35 godina života – do 6.200,00 KM*
- 3) kod lica od 35 do 55 godina života – do 6.000,00 KM*
- 4) kod lica preko 55 godina života – do 5.800,00 KM*

c) ako je riječ o naruženosti jakog stepena koja je uočljiva trećim licima, ali samo ponekad (ukućanima, na plaži i sl.):

- 1) kod lica do 20 godina života – do 5.450,00 KM*
- 2) kod lica od 20 do 35 godina života – do 5.300,00 KM*
- 3) kod lica od 35 do 55 godina života – do 5.000,00 KM*
- 4) kod lica preko 55 godina života – do 4.900,00 KM*

d) ako je riječ o naruženosti srednjeg stepena koja je vrlo uočljiva trećim licima:

- 1) kod lica do 20 godina života – do 5.450,00 KM*
- 2) kod lica od 20 do 35 godina života – do 5.300,00 KM*
- 3) kod lica od 35 do 55 godina života – do 5.000,00 KM*

4) kod lica preko 55 godina života – do 4.900,00 KM

e) ako je riječ o naruženosti srednjeg stepena koja je uočljiva trećim licima, ali samo ponekad:

1) kod lica do 20 godina života – do 2.750,00 KM

2) kod lica od 20 do 35 godina života – do 2.550,00 KM

3) kod lica od 35 do 55 godina života – do 2.350,00 KM

4) kod lica preko 55 godina života – do 2.200,00 KM

f) ako je riječ o naruženosti lakog stepena koja je vrlo uočljiva trećim licima:

1) kod lica do 20 godina života – do 1.350,00 KM

2) kod lica od 20 do 35 godina života – do 1.250,00 KM

3) kod lica od 35 do 55 godina života – do 1.150,00 KM

4) kod lica preko 55 godina života – do 1.050,00 KM

g) ako je riječ o naruženosti lakog stepena koja je uočljiva trećim licima, ali samo ponekad:

1) kod lica do 20 godina života – do 630,00 KM

2) kod lica od 20 do 35 godina života – do 500,00 KM

3) kod lica od 35 do 55 godina života – do 550,00 KM

4) kod lica preko 55 godina života – do 500,00 KM.

56. Stav (1) člana 41. Zakona o osiguranju definira naruženost kao narušavanje dotadašnjeg vanjskog izgleda ili sklada oštećenikovog tijela ili dijela tijela i/ili narušavanje neke tjelesne funkcije. Visina naknade za naruženost prema osporenom stavu (2) člana 41. Zakona o osiguranju zavisi od stepena naruženosti i starosne dobi lica na dan nastanka štetnog događaja, kako je to precizirano u tač. od a) do g). Osporena odredba ima sedam grupa razvrstanih prema stepenu intenziteta naruženosti. Unutar tih grupa razvrstanih po intenzitetu naruženosti postoje četiri starosne grupe koje obuhvataju isti raspon godina kao u prethodno analiziranom članu 40. stav (3) Zakona o osiguranju. Za svaku grupu precizirani su iznosi do određene visine vrijednosti (opet isto kao u članu 40. stav 3), što upućuje na zaključak da se radi o maksimalnim iznosima za određeni stepen naruženosti i životnu dob oštećenog lica. Jedina razlika je da stav (3) člana 41. Zakona o osiguranju ostavlja mogućnost da iznos naknade bude veći ili manji od 10% od preciziranog iznosa

u zavisnosti od naročitih okolnosti koje to opravdavaju. Isto, kao i kod člana 40. stav (3), osporenim odredbom određen je maksimalni iznos koji se može isplatiti oštećenom licu radi naknade nematerijalne štete (maksimalni iznos plus 10% zavisno od okolnosti), što, po mišljenju podnosioca zahtjeva, dovodi do diskriminacije osoba starije životne dobi. Stoga, prema mišljenju Ustavnog suda, osporena odredba člana 41. stav (2) Zakona o osiguranju pokreće ista pitanja koja je Ustavni sud imao u vidu prilikom ocjene ustavnosti člana 40. stav (3) Zakona o osiguranju.

57. Ustavni sud smatra da se razlozi koje je Ustavni sud imao u vidu prilikom utvrđenja da je član 40. stav (3) Zakona o osiguranju u skladu sa članom II/4. Ustava Bosne i Hercegovine i članom 14. Evropske konvencije u vezi sa pravom iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju i članom 1. Protokola broj 12 uz Evropsku konvenciju, mogu primijeniti i na član 41. stav (2) Zakona o osiguranju.

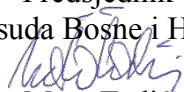
58. Stoga, Ustavni sud bez posebnog dodatnog obrazloženja, uz pozivanje na razloge iznesene u vezi sa ocjenom ustavnosti člana 40. stav (3) Zakona o osiguranju, zaključuje da je član 41. stav (2) Zakona o osiguranju u skladu sa članom II/4. Ustava Bosne i Hercegovine i članom 14. Evropske konvencije u vezi sa pravom iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju i članom 1. Protokola broj 12 uz Evropsku konvenciju.

VII. Zaključak

59. Ustavni sud zaključuje da su odredbe čl. 40. stav (3) i 41. stav (2) Zakona o osiguranju u skladu sa članom II/4. Ustava Bosne i Hercegovine i članom 14. Evropske konvencije u vezi sa pravom iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju i članom 1. Protokola broj 12 uz Evropsku konvenciju, jer za različit tretman po osnovu godina starosti postoje legitiman cilj i proporcionalnost, te se na oštećena lica ne stavlja pretjeran teret.

60. Na osnovu člana 59. st. (1) i (3) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

61. Prema članu VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine

Mato Tadić